

25. Trestné činy na úseku ochrany zvířat

Funkcí trestního práva je chránit zákonné zájmy občanů a tlumit kriminalitu, a jako takové navazuje a respektuje další právní odvětví jako je právo občanské, rodinné, obchodní, správní a další. Dalo by se říct, že trestní právo je právem subsidiárním, které se využije, až pokud nelze využít práva jiného. Hlavními právními předpisy, upravujícími trestní právo v České republice, jsou **zákon č. 40/2009 Sb., trestí zákon** upravující hmotnou problematiku této oblasti a **zákon č. 141/1969 Sb., trestní řád**, upravující procesní stránku tohoto právního odvětví. Doplněny jsou pak celou řadou dalších právních předpisů, ať již zákonů vyhlášek nebo nařízení vlády.

Trestným činem je společenský škodlivý protiprávní čin, který je za takový označen a při jeho konání byla naplněna skutková podstata uvedena ve zvláštní části trestního zákoníku, přičemž trestné činy na úseku ochrany zvířat jsou uvedeny v hlavně VIII. trestního zákoníku a jedná se trestné činy proti životnímu prostředí.

Základní skutková podstata trestného činu **neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 299)** je naplněna pokud fyzická či právnická osoba usmrtí, odejme z přírody, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí či opatří sobě nebo jinému jedince zvláště chráněného druhu živočicha (rostliny nebo exemplář chráněného druhu) a to v počtu vyšším než 25 kusů nebo se tohoto dopustí na jedincích silně nebo kriticky ohrožených druhů či exemplářů druhu ohroženého vyhynutím. Za zvláště chráněné druhy, stejně jako silně a kriticky ohrožené jsou pak považovány ty druhy, které jsou uvedeny v příloze III. vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádí zákon č. 114/1992 Sb., na ochranu přírody a krajiny. Mezi ohroženými druhy najdeme celou řadu bezobratlých, ale i obratlovců. Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné jednání pachatele, tedy že pachatel věděl, že konáním porušuje zájmy chráněné státem. Za naplnění základní skutkové podstaty hrozí potrestání osoby oděním svoboda až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutí věci.

Trestný čin neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti (§ 300) je pak činem nedbalostním a pro naplnění skutkové podstaty je třeba usmrcení, odejmutí z přírody, dovezení, vyvezení, provezení, přechovávání, nabízení či opatření sobě nebo někomu jinému jedince zvláště chráněného druhu živočicha (rostliny nebo exemplář chráněného druhu) a to v počtu vyšším než 25 kusů nebo jedince silně nebo kriticky ohrožených druhů či exemplářů druhu ohroženého vyhynutím, kdy stačí takto nakládat i s jedním takto označeným jedincem. Subjektivní stránka pak vyžaduje hrubou nedbalost, tedy zřejmou bezohlednost k zájmům chráněných státem. Trestní sazba pro tento trestný čin je až jeden rok odnětí svobody, zákaz činnosti nebo propadnutí věci.

Trestného činu týrání zvířat (§ 302) se dopustí ten, kdo týrá zvíře surovým a trýznivým způsobem, přičemž jaké chování se považuje za týrání je pak uvedeno v zákoně č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání v platném znění v § 4. Trestný čin týrání zvířat vyžaduje úmysl pachatele, kterým může být jakákoliv fyzická osoba, která nemusí mít žádný právní vztah k danému zvířeti, týraným zvířetem tak může být jakékoliv zvíře (hospodářské, volně žijící, zájmové) odpovídající definici zvířete dle zákona č. 246/1992 Sb.. Při naplnění

základní skutkové podstaty trestného činu může být pachatel potrestán odnětím svobody od šesti měsíců až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Chov zvířat v nevhodných podmínkách (§ 302a), jedná se o nový trestný čin v hlavě VIII. Základní skutková podstata, za kterou při prokázání viny pachateli hrozí trest odnětí svobody ve výši až jednoho roku. Skutková podstata spočívá v chovu většího počtu zvířat v takových podmínkách, které nejsou vzhledem k chovanému druhu vhodné a ohrožují tato zvířata na životě nebo jim působí značné útrapy.

Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303) je, jak je patrné z jeho označení činem nedbalostním, a pro naplnění skutkové podstaty je na subjektivní stránce vyžadována hrubá nedbalost fyzické osoby, která měla za povinnost postarat se o zvíře, které měla v péči. Objektivní stránka skutku tedy spočívá ve způsobení trvalých následků na zdraví zvířete nebo jeho smrt a to právě zanedbáním péče. Základní trestní sazba je odnětí svobody až na šest měsíců, zákaz činnosti nebo propadnutí věci, při kvalifikovaném trestném činu pak pachateli hrozí trest odnětí svobody až na dva roky.

Trestným činem pytláctví (§ 304) stát chrání práva rybářská a práva myslivosti. Skutková podstata tohoto trestného činu může být naplněna dvěma různými způsoby konání. První spočívá v neoprávněném lovení, není tedy nutné zvěř ulovit, ale postačí se na lov různými způsoby chystat. Tohoto trestného činu se může dopustit i osoba k lovu oprávněna, která však k lovu využívá způsob který je zákonem zakázán, přičemž nedovolené způsoby lovu jsou uvedeny v § 45 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti v platném znění (např. do ok, na lep, střilet zvěř jinou než loveckou zbraní) a v odstavcích 2 a 3 § 13 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství v platném znění (např. používat výbušných prostředků, použití bodců, vybrané druhy v době jejich hájení). Druhá forma pak spočívá v přechovávání, ukrytí nebo převedení zvěře nebo ryb neoprávněně ulovených. V obou případech musí být hodnota zvěře nikoliv nepatrná, tedy minimálně 5 000 korun. Za spáchání tohoto trestného činu je možno pachateli uložit trest odnětí svobody až na dva roky, zákaz činnosti nebo propadnutí věci.

Dalším trestným činem, jehož se může dopustit jakákoliv fyzická osoba, je pak **neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitek hospodářských zvířat (§ 305)**. Tento čin vyžaduje úmyslné jednání pachatele, které spočívá zejména v neoprávněném nakládání s látkami nebo přípravky obsahujícími tyto látky, které ovlivňují užitek hospodářských zvířat. Jedná se zejména o látky s thyreostatickými, gestagenními, androgenními, estrogenními a jinými hormonálními účinky a dále beta-agonisty. Dále je naplněna skutková podstata při zneužívání léčiv pro zvýšení užitečnosti hospodářských zvířat a to jejich podáním, ale také výrobou, dovozem, vývozem, prodejem, jiným opářením a přechováváním. Trestní sazba za naplnění skutkové podstaty je odnětí svobody až na jeden rok, propadnutí věci nebo zákaz činnosti.

Posledním trestným činem, který se přímo týká zvířat, je trestný čin dle § 306, a to **šíření nakažlivé nemoci zvířat**. Subjektivní stránka tohoto trestného činu nevyžaduje úmyslné jednání, ale postačí nedbalost. Skutková podstata je naplněna již pouhým zvýšením nebezpečí zavlečení nebezpečné nemoci zvířat, jedná se tedy o tzv. ohrožující trestný čin. Zatím co rozšíření nakažlivé nemoci je pak důvodem k vyšší trestní sazbě. Přičemž se jedná o zvířata v zájmovém chovu, tak i zvířata hospodářská, ale i volně žijící. Nemoci, jejichž šířením nebo jen zvýšením nebezpečí ze šíření se lze dopustit trestného činu jsou pak vyjmenovány v **nařízení vlády č. 453/2009 Sb.**, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za

nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin. Nakažlivé nemoci zvířat jsou rozděleny na nemoci společné pro více druhů (*např. brucelóza, listerióza, SLAK, sněť slezinná, TSE, tularémie, vzteklina*), dále pak pro jednotlivé druhy jako je skot (*enzootická leukóza skotu, plicní nákaza skotu*), ovce a kozy (*nakažlivá agalactie, neštovice*), koně (*hřebčí nákaza, vozhrivka*), prasata (*africký moc prasat, Těšínská choroba prasat*), drůbež (*chlamydiózy drůbeže, newcastleská choroba*) a ryby (*herpesviróza Koi, infekční nekróza pankreatu*). Pachatel může být při odsouzení potrestán odnětím svobody až na jeden rok, dále pak zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Pachatelem trestných činů může být obecně každá fyzická či právnická osoba. Fyzická osoba musí být přičetná, starší 15 let věku. Pachatelé v rozmezí let 15 až 18 jsou označeni jako mladiství a jejich trestní stíhání je prováděno odlišně od zletilých osob, a to dle **zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže**. Trestání právnických osob lze dle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

Při trestním řízení vystupují tzv. orgány činné v trestní řízení, tedy Policie, státní zástupce a další ozbrojené složky (vojenská policie, GIBS,...) a dále podezřelý či pachatel, označení této osoby se mění v průběhu trestního řízení. Rozsudek soudu je pak vysloven jménem republiky.

Tresty, které je možné v rámci trestního řízení uložit, jsou: trest odnětí svobody, obecně prospěšné práce, domácí vězení, zákaz vstupu na kulturní a sportovní akce, peněžité a majetkové tresty, ztráta čestných titulů nebo vyznamenání a ztráta vojenské hodnosti, vyhoštění, zákaz činnosti nebo zákaz pobytu a nově lze pachatele potrestat zákazem chovu a držení zvíře až na dobu deseti let, respektive na 20 let, podobně jako je tomu u přestupků v rámci zákona na ochranu zvířat proti týrání (§ 27b, zákona č. 246/1992 Sb.). Tento trest může soud uložit vždy při řízení v souvislosti s chovem, držením nebo pečováním o zvíře a to i samostatně, pokud má soud za to, že je tento postih pachatele dostatečný. V možnosti uložit tento zákaz chovu a držení zvířat samostatně se tento trest liší od správního trestu dle zákona na ochranu zvířat proti týrání, kdy je vždy třeba tento zákaz uložit společně s pokutou (§ 27b, zákona č. 246/1992 Sb.). Tímto trestem je samozřejmě zakázáno chovat zvířata, držet či o ně jakkoliv pečovat.